

Mundtlig beretning til generalforsamling i Pædagogiske Psykologers Forening på Hotel Nyborg Strand, tirsdag den 10. marts, 2020

Foreningens økonomi

På generalforsamlingerne gennem årene siden 2004 har vi forudset nedgang i medlemstal som følge af nedlæggelse af cand.pæd.psyk. uddannelsen i 2004.

Det har også holdt stik. Bestyrelsen har i hele perioden haft fokus på en kommende situation, hvor medlemstallet kunne risikere at blive så lavt, at det kunne knibe med at opretholde vores høje aktivitetsniveau i bestyrelsen. Derfor har vi hvert år gemt overskud på den årlige drift til eventuelle dårlige økonomiske tider for foreningen.

Vi har nu nået en situation, hvor kontingentindbetalingen kan risikere ikke at dække et uændret serviceniveau – helt afhængig af overskud/underskud på vore Nyborg Strand-kurser og vore temadage om efteråret.

Den aktuelle økonomiske situation i forhold til regnskab og budget vil blive fremlagt på et efterfølgende punkt.

Men det er vigtigt her i beretningen at omtale foreningens økonomiske situation med fremtidsperspektiver som en del af PPF's fremtidige muligheder, som jeg vil komme til efterfølgende.

Som følge af vores sparsommelighedspolitik siden 2001 – dvs. i min formandstid – har vi opsparat ca. 2 million kroner, som vi nu har på kistebunden til de vanskelige tider, der sikkert vil komme i de nærmeste år.

Skiftende generalforsamlinger har bakket op om, at disse penge skal kunne anvendes til at sikre, at bestyrelsen kan videreføre et højt aktivitetsniveau til gavn for foreningen.

Der vil blive brug for dem i de nærmeste år, hvor vi skal have fundet ud af, hvilket medlemsniveau der vil blive det mere blivende for foreningen fremover.

Vores bufferpulje skal derfor gerne bl.a. kunne bruges til, at bestyrelsen kan fokusere og intensivere indsatsen med at sikre flere indmeldelser fra de aktuelle målgrupper, som jo primært er cand.psyk'er og kandidater i pædagogisk psykologi.

Et første skridt i den retning vil være at sikre, at disse to målgrupper også bliver repræsenteret i bestyrelsen, og det vil vi konkret fremkomme med kandidatforslag til på et senere punkt på dagsordenen.

Samtidig får vi brug for, at bestyrelsen i budgetforslagene for de kommende år kan medtage et årligt tilskud fra vores store formue, som det har været forudsat – og således, at vi fortsat af al kraft kan videreføre et højt aktivitetsniveau – uden kontingentstigning. Det indgår i vore budgetforslag for 2020 og 2021, men der vil sikkert være behov for det i en længere årrække,

Det forudsættes, at bestyrelsen på hver generalforsamling redegør konkret for arbejdet med at udvikle foreningen medlemsmæssigt, og at bestyrelsen på et tidspunkt konkluderer på hvilket medlemsniveau, det vil være sandsynligt, at foreningen skal fungere på. Derefter må foreningens økonomi indrettes efter dette, således at udgifterne søges afholdt inden for indtægterne.

Det kan på et tidspunkt nødvendiggøre, at der må ses på de tre store økonomiske udgiftsområder for foreningen, nemlig frikøb til formand/bestyrelse (ca. ¼ af indtægterne), administrativ køb af sekretærhjælp (ca. 40 % af indtægterne) samt tilskud til Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift (ca. ¼ af indtægterne). Ændringer på alle tre områder vil berøre bestyrelsens arbejdsfunktion meget og stille krav om kompetencer, der ikke i dag findes i bestyrelsen.

I den skriftlige beretning har vi allerede foreslået, at vores gode økonomi udgør en underskudsreserve for en større satsning på de to næste Nyborg Strand kurser, som kan muliggøre, at vi igen holder kursus over tre dage med to overnatninger samt satsning med kendte – og sandsynligvis dyre – foredragsholdere som trækplastre. Lykkes det, så vil kursusbetalingen dække udgifterne, men lykkes det ikke, så må vi trække på vores økonomiske reserver. Bestyrelsen skal på næste generalforsamling redegøre for, hvorledes det er gået.

På samme måde foreslår vi, at bestyrelsen satser på at udvikle de to årlige temamøder med vigtige foredragsholdere, som kan tiltrække mange deltagere – og med underskudsgaranti fra vore reserver.

Samlet foreslår bestyrelsen således, at vi fortsætter med at arbejde på samme høje aktivitetsniveau som hidtil med basis i vore opsparede midler, som det har været planlagt gennem mange år og er blevet bakket op af generalforsamlingerne gennem årene.

Dog foreslår vi allerede denne gang med virkning fra 1.januar, 2021 en reduktion af frikøb til formand/bestyrelse med ¼ fra 116.760 kroner til 87.570 kroner, dvs. fra ca. 5 ugentlige timer til 4 ugentlige timer. Det er med nogen bæven, da formandens samlede arbejdsopgaver sikrer, at foreningen hænger sammen og er meget synlig blandt samarbejdspartnerne. Formanden deltager i et større antal faste samarbejds møder og mange adhoc møder.

Formanden er foreningens faglige arkiv, adresse og faglige konsulent (ud over at være formand). De mange fagligt administrative opgaver binder foreningen sammen og kan kun i begrænset omfang uddelegeres. De mange møder skal sikre det nødvendige samarbejde med relevante samarbejdspartnere og sikre, at foreningen er kendt og medinddrages mest muligt i vigtige faglige sagsområder i forhold til såvel myndigheder som organisationer og nøglepersoner – og dermed får indflydelse.

Alle formandens arbejdsopgaver er helt uafhængige af antal medlemmer, og ændringer i medlemstal kan derfor ikke begrunde ændringer i formandens frikøbstid. Nedsættelse af frikøbstiden vil generelt kræve nedsættelse af aktivitetsniveauet, og det vil igen betyde reduceret mulighed for indflydelse for foreningen.

Når vi alligevel vover at foreslå nedsættelse med ¼ af frikøbstiden, så sker det med baggrund i, at den nye forventede formand bor midt i København, og det vil i sig selv medføre en hel del sparet transporttid i forhold til den afgående formand. Men det er vigtigt at tilføje, at foreningen jo skal kunne vælge en formand fra såvel Fyn som Jylland, hvor transporttiden vil være endnu større, og det vil nødvendiggøre forøgede udgifter til frikøb for at fastholde det nuværende aktivitetsniveau. Jeg kan tilføje, at jeg har holdt øje med mit eget arbejdsforbrug og nået frem til, at jeg har anvendt ca. 14 timer i gennemsnit pr. uge til møder med transporttid, og at jeg herudover anvender ca. 14 timer til det øvrige arbejde.

PPF's ændrede status og vedtægtsændringer

PPF har tidligere været en skolepsykologforening for læreruddannede psykologer. Alle skolepsykologer var medlemmer. Vi havde alle samme uddannelse, og vi var ansat i samme stillingskategori.

Denne standsidentitet giver mulighed for at være en stærk faglig forening – hvad vi også var. Vi beskæftigede os med såvel faglige spørgsmål af relevans for PPR, men også løn- og ansættelsesmæssige vilkår i relation til Danmarks Lærerforening.

Siden 2004 har PPF gradvist ændret status – fra at være en standsforening til at være en faglig forening med hovedfokus på de relevante faglige temaer for PPR. Antallet af læreruddannede psykologer bliver færre og færre, mens antallet af PPR-psykologer er nogenlunde uændret i landet som helhed. Men der bliver færre medlemmer.

Der er mange og vigtige faglige foreninger, fx for fagene i folkeskolen og for forskellige faggrupper.

Men når en faglig forening ikke er en standsforening, så er der risiko for, at den bliver mere diffus for den potentielle medlemsgruppe. Og samtidig lever vi i en tid, hvor det ikke synes oplagt for alle at være medlem af en faglig forening. Alle faglige foreninger i regi af Danmarks Lærerforening oplever vigende medlemstal og store rekrutteringsproblemer i forhold til valg til formand og bestyrelse.

Nu består PPF af en blandet gruppe af cand.pæd. psyk'er, cand.psyk'er og kandidater i pædagogisk psykologi. Hertil kommer en betydelig gruppe af pensionerede medlemmer.

Bestyrelsens fokus har været at skabe en faglig forening for ovennævnte medlemsgrupper med det fælles udgangspunkt at arbejde for et fagligt velkvalificeret PPR. Man skal have en faglig PPR-stolthed, og der skal skabes et PPR-fællesskab. Vores tidsskrift, medlemsblad, sociale medier og kursusaktiviteter skal bruges til at intensivere udvikling af dette PPR-fællesskab, så flest mulige får lyst til at være medlem.

Som et led i dette foreslår vi i et senere punkt på dagsordenen små ændringer i vedtægterne, så bl.a. kandidater i pædagogisk psykologi mere direkte og ligeværdigt inviteres ind i dette fællesskab. Det sker ved at foreslå at ændre foreningens navn fra Pædagogiske Psykologers Forening til Pædagogisk Psykologisk Forening, men fortsat PPF. Samtidig foreslår vi at neddrose fokus på de tjenstlige og økonomiske områder med respekt for, at medlemsgruppen er mere uensartet i relation til fagforeningstilhørforhold.

Som afslutning på dette afsnit skal jeg ikke undlade at bemærke, at der på højeste politiske niveau meget tydeligt er bemærket, at vi nu mangler cand.pæd.psyk.uddannelsen i forhold til skolens arbejde med øget inklusion. Det bliver spændende at følge, om det følges op af konkret handling, og det vil jo være af meget stor vigtighed for PPF's videre udvikling og muligheder for at være med til at styrke det forebyggende arbejde på hele børne- og ungeområdet.

PPF's faglige fremtid

PPF og PPR har altid hørt sammen. Ser vi på PPF's formål og politik gennem tiderne, så kan vi se,

at alle de faglige temaer, der er vigtige for PPR's udvikling, også er vigtige for PPF. Det er temaer, som vi i bestyrelsen altid har beskæftiget os med.

Det er ikke kun temaer, der vedrører PPR-psykologernes arbejdsfelt, men også temaer, der vedrører de øvrige faggruppers arbejdsområde og temaer, der omhandler PPR som organisation. Det hænger sikkert sammen med, at vi i PPF traditionelt også har organiseret lederne af PPR, og de har også været meget markante i vores bestyrelse.

Når det går godt for PPR, så går det også godt for PPF. Det gik godt for PPR i 1970'erne og 1980'erne. Der var velordnede forhold og ens regler for alle kommuner – med en ledende skolepsykolog som leder overalt.

Da decentraliseringsbølgen satte ind fra slutningen af 1980'erne blev alle regler om PPR's organisation sat ud af kraft. De enkelte kommuner bestemte alt selv. Udviklingen med den totale forskellighed for landets PPR'er sat ind og kører endnu.

Det er virkeligheden for PPR, og det er også PPF's situation og vilkår. PPR-udviklingen sker i de enkelte kommuner. Indflydelse på, hvordan PPR ser ud, ligger helt i den enkelte kommune. Der har ikke været den ringeste lyst fra statens side til at beslutte hverken regler eller kvalitetskriterier for PPR' virksomhed i den enkelte kommune.

Vi har i bestyrelsen for længst indset dette, så vores hovedfokus har hele tiden været, hvordan vi kan være behjælpelig for vore medlemmer med at ruste dem til at føre den lokale dialog og sikre PPR-indflydelse på såvel skole- som dagtilbudsområdet til gavn for de børn og unge, der oplever vanskeligheder. Se vores PPF-Nyt, der er fyldt med omtale af centrale temaer og forskning, der er relevant for den lokale debat og praksis.

Det har selvfølgelig ikke betydet, at vi har undladt at søge indflydelse blandt de centrale politikere på væsentlige områder. Folketingspolitikkerne omtaler også ofte PPR i forbindelse med ønsker, de har for udviklingen på børne- og ungeområdet. Det gælder fx satspuljeprojeker, hvor PPR ønskes en mere central rolle i forhold til såvel tidlig indsats som til små behandlingstiltag i forbindelse med børn og unge med depression eller angst. Men de taler fortsat om PPR som om, det er en nogenlunde ensartet størrelse i alle kommuner.

PPR's og PPF's focus har altid været den pædagogiske psykologi som grundlag for at arbejde med at skabe gode udviklings- og læringsmiljøer i dagtilbud og skole. Det er her det forebyggende arbejde udføres. PPR har betydelige faglige kompetencer til at medvirke til at skabe den gode daginstitution, den gode skole og den gode undervisning. Vi kender mekanismerne i dagtilbud og skole og ved, hvilke barrierer der kan være med til at forhindre den nødvendige udvikling. Det bekymrer bestyrelsen, når hovedfokus fortsat i betydelig udstrækning er på kategorier af børn, der skal udredes til specialtiltag, fx med børnepsykiatriske diagnoser, skolevægning m.v. Der er pres på PPR for at fastholde især PPR-psykologer i den udredende rolle på disse specialområder. Komplicerede problemer kan sjældent løses gennem enkle indsatser.

Alle PPR-psykologer anerkender vist, at kontekst og barnets virkelighedsopfattelse er vigtige og nødvendige faktorer at medinddrage sammen med eventuelt individuelle faktorer. Og vi ved også alle, at betydningen og sværhedsgraden af disse individuelle faktorer jo netop afhænger i betydelig grad af den enkelte barns kontekst og relationer. Og så er vi tilbage til, hvordan vi skaber den gode daginstitution, den gode skole og den gode undervisning.

Og der stilles spørgsmålstegn ved, hvorledes PPR prioriterer denne vigtige forebyggende pædagogisk-psykologiske opgave, jfr. bl.a. forskning fra Janne Hedegaard Hansen, der viser, at

PPV'er og møder med lærere primært fokuserer på enkeltbørn og ikke på lærernes praksis. Det samme ved vi fra ganske mange inklusionsrapporter, hvor lærere efterspørger mere didaktisk og pædagogisk sparring fra PPR.

Alle PPR'er står over for det store spørgsmål om, hvorvidt man primært skal være en ekstern ekspertinstans, der kan hidkaldes fra dagtilbud og skole, når der er opstået problemer. Der er stor tradition for denne PPR-rolle gennem mange år mange steder. Men den fastholder PPR i en individorienteret position, hvor hovedfokus er på enkeltbørn og specialtiltag for disse.

Det har vi i stor udstrækning uden held afprøvet siden 1970'erne gennem specialundervisningssystemet.

Og psykiatrisystemet har siden 1990'erne afprøvet det på tilsvarende måde med det primære fokus på børns vanskeligheder.

Inklusionsloven fra 2012 er et vink med en vognstang til PPR om, at børn, der ikke er omfattet af den nye specialundervisningsbekendtgørelse skal hjælpes gennem udvikling af almenmiljøet. Men lovgivning, der ikke følges op af en strategisk implementeringsproces har en tendens til ikke at få den fulde effekt.

Det er derfor bestyrelsens vurdering, at vi må intensivere PPF's fokus på, hvordan vi får den pædagogiske psykologi til blive mere central i vores arbejde med at udvikle hensigtsmæssige almenmiljøer – og dermed får udbygget den egentlig forebyggende indsats.

Vi må hjælpe hinanden med, hvordan vi får PPR placeret, så vi kommer til at blive betragtet som vigtige og nødvendige samarbejdspartnere for udvikling på børne- og ungeområdet.

Hvilke kompetencer skal PPR have? Hvordan erhverves de? Hvordan skal vi skaffe forståelse for PPR's vigtighed? Hvilke samarbejdsformer skal PPR indgå i? Samarbejdsformer på PPR?

Hvad kan vi lære fra lande, hvor dette er gennemført i praksis, fx USA og Skotland?

PPFs bestyrelse vil søge at medvirke til at give svar på disse og flere spørgsmål bl.a. gennem de kommende kursusaktiviteter og gennem kommunikation i Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift, PPF-Nyt og på sociale medier, fx PPR-Net under tidsskriftet Folkeskolen.

Samtidig håber vi på – og inviterer til – at I alle vil være med til at formidle erfaringer og beskrivelser af gode tiltag til os alle. Både i PPF-Nyt og i sociale medier.

Jeg har i nr. 1 af vores Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift skrevet en artikel om, hvorfor det er så svært at skabe vedvarende udvikling i skolen og udvikle Skolen for Alle. Det har jeg gjort gennem en analyse af de seneste 40 års udvikling, hvor min konklusion bl.a. er, at det er svært at lave udvikling, der virker i praksis. Men det er ikke fordi vi mangler viden om, hvordan vi laver den gode skole og den gode undervisning. Meget tyder ydermere på, at vi gennem årene har spildt en hel del ressourcer til betydelig skade for de 15-20% af eleverne, der så hårdt har brug for dem. Jeg angiver en række mulige forklaringer på dette forhold og angiver, at der er brug for at få set på en række vigtige rammefaktorer, der kan bringe os videre, fx lederkvalifikationer, uddannelse, samarbejdstid, samarbejdsstrukturer på skolen m.v. Det er alt sammen vigtige og nødvendige faktorer i forhold til at skabe udvikling i skolen. Men det er ikke tilstrækkeligt.

Og desværre har diskussionen om manglende opfyldelse af de nødvendige rammefaktorer en tendens til at ende ud i en vis opgivenhed, når det konstateres, at der ikke er ressourcer til at opfylde dem – eller at der er praktiske vanskeligheder med at gennemføre det i praksis. Sidstnævnte kunne

fx omfatte, at psykologer ikke er i stand til at mødes regelmæssigt med et lærerteam, da skolelederen ikke har muliggjort det i sin planlægning.

Men PPR har stor viden om, hvordan man udvikler den gode skole og den gode undervisning i praksis. Og i min artikel peger jeg på 4 hovedområder, der må i fokus, hvis det skal lykkes for os at sikre en bedre undervisning til de 15-20%, der har sværest ved at klare skolens krav.

Alle fire hovedområder har det til fælles, at det ikke koster noget. Men det kræver forståelse for vigtigheden af at prioritere det i den daglige praksis.

Det er fire områder, der alle er helt centrale i den pædagogisk-psykologiske tænkning. Temaerne er grundlæggende for PPRs rent forebyggende indsats i skolen i forhold til, hvordan man udvikler den gode skole og den gode undervisning. De samme fire temaer vil være relevante i småbørnsområdet.

Det første tema vedrører, at organisering af skolen og tilrettelæggelse af undervisningen må tage udgangspunkt i behovene for de 15-20% af børnene, der har det sværest. Der har desværre været en tendens til at tage udgangspunkt i de 80%, der altid klarer sig godt med det resultat, at skolen selv kan være med til at skabe og/eller forstærke vanskeligheder hos børn. PPR har gode faglige forudsætninger for at være med til at skabe forståelse for dette forhold – først og fremmest hos skolelederne, men også blandt lærerne. Vi kender disse børns behov og i dialog med lærere og skoleledere kan vi være med til, at der sikres hensyntagen til de 15-20% børns behov i større udstrækning.

Det andet tema vedrører, at skabe forståelse for, at hvis der skal ske udvikling af lærernes praksis, så skal der arbejde vedholdende med at sikre, at nye arbejdsformer altid indarbejdes og forankres i lærernes praksis. Årene har vist, at skolen har svært ved at fastholde et givet udviklingstema over tid og sikre indarbejdelse i lærernes praksis. Det ene udviklingstema afløser det andet, alt imens læreren stort ikke ser sig i stand til selv at ændre sin praksis.

PPR kan i den lokale debat på skolen og i kommunen skabe forståelse for dette og være med til arbejde for mere vedholdenhed og mere fokus på, hvordan ændringer kan forankres i forhold til lærerens praksis.

Det tredje tema vedrører en erkendelse af, at det er nødvendigt, at der sker ændringer i lærerens praksis i klasseværelset, hvis det skal være til nytte for konkrete elever. Hovedspørgsmålet er, hvordan ”når” man læreren, så der sker ændring af praksis? Alle aktiviteter fra ledere og faglige ressourcepersoner – også fra PPR – skal altid have dette fokus, og det må evalueres løbende, hvorvidt dette er tilfældet. Vi ved fx fra forskning, at PPR-rapporter/PPV’er og møder om elever ikke i sig selv ændrer praksis på nogen måde. PPR må finde måder at sikre, at lærerne oplever konkret hjælp til at udvikle sin egen praksis i klasseværelset. PPR må også indgå i drøftelser på skoleniveau, der kan være med til at sikre, at skolens samlede ressourcer er optimalt tilgængelige til at bakke op om lærerens arbejde med udfordringerne i klasseværelset.

Det fjerde tema vedrører at være med til at skabe forståelse for, at såfremt der ønskes ændrede praksisformer hos lærerne, så sker det kun gennem konkrete drøftelser og dialog med lærerne forud for igangsættelse af nye initiativer. Der skal arbejdes for at sikre en forståelse og accept af nødvendigheden for at finde nye løsnings- og arbejds måder, hvis det skal sikres, at lærerne skal arbejde med – og ikke passivt imod – indarbejdelse af nødvendig nye praksisformer.

Arbejdet med disse fire temaer kræver grundlæggende pædagogisk-psykologiske arbejdsformer, og PPR må have grundige drøftelser med sig selv i forhold til, hvorledes PPR-medarbejderne bringer sig i en position, så skolen lytter – og dermed sikrer PPR-indflydelse til fordel for de 15-20% af eleverne, der er PPR's direkte målgruppe.

PPR vil kunne skaffe sig utrolig stor og vigtig indflydelse for skoleudbyttet for de 15-20% af eleverne, hvis det lykkes at være med til at påvirke disse fire hovedtemaer i positiv retning.

PPR's forebyggende arbejde indebærer kort og godt at arbejde med på at udvikle den gode skole, den gode undervisning og det gode dagtilbud. Det kræver, at vi altid ser barnet i dets kontekst - i skolen, dagtilbuddet og i hjemmet. Og at vi altid inddrager barnets perspektiv.

Men i alle vore bestræbelser er det vigtigt at huske, at vores udredning og faglige overvejelser skal bruges til at ændre og udvikle praksis i skole og i dagtilbud, så den nødvendige hensyntagen indbygges i det almindelig miljø til gavn for det konkrete barn. Det er det svære, som vi har brug for at hjælpe hinanden med at blive dygtige til.

Men det er vigtigt for de 15-20% af børnene.

Derfor er PPR vigtig for disse børn.

Derfor er pædagogisk psykologi vigtig i den forebyggende indsats.

Og derfor er PPF vigtig som faglig forening til at arbejde for denne udvikling med at kvalificere PPRs arbejdsformer, så PPR opleves nyttig og vigtig for brugerne.

Jeg ønsker den kommende formand og bestyrelse al mulig held med denne opgave.

Hermed overlader jeg beretningerne til debat i generalforsamlingen.

Bjarne Nielsen